

АНАЛІЗ
стану соціально-економічного розвитку областей та міста Києва
за січень-березень 2019 року

I. Загальні результати моніторингу

Оцінка соціально-економічного розвитку областей та міста Києва за січень-березень 2019 року проведена Мінрегіоном відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 року № 856 «Про затвердження Порядку та Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики».

Оцінку здійснено за 26 показниками, що характеризують ситуацію за 6 напрямками в різних сферах соціально-економічного розвитку регіонів (економічна ефективність, інвестиційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця, фінансова самодостатність, ефективність ринку праці, розвиток інфраструктури, відновлювана енергетика та енергоефективність) та проведено ранжування регіонів за кожним напрямом оцінки.

За підсумками січня-березня 2019 року **в регіонах спостерігається продовження позитивної тенденції трьох попередніх років щодо зростання в ключових сферах розвитку**, про що свідчить динаміка основних соціально-економічних показників:

зросли обсяги виробництва продукції сільського господарства у 15 регіонах та в цілому по Україні на 3,4% (у січні-березні 2018 року – скорочення на 0,5%);

збільшились обсяги будівельної продукції у 22 регіонах та в цілому по Україні на 24,3% (у січні-березні 2018 року – на 24,3%);

збільшено обсяги інвестицій, які залучаються в регіональні економіки:
капітальні інвестиції зросли у 15 регіонах та в цілому по Україні – на 17,8% (у січні-березні 2018 року – на 37,4%);

прямі іноземні інвестиції зросли у 20 регіонах та в цілому по Україні – на 0,1% (у I кварталі 2018 року – на 3,6%);

збільшились доходи місцевих бюджетів в усіх регіонах, від 10,7% у Черкаській до 23,8% у Донецькій області, і в середньому по Україні показник приросту склав 17,6% (у січні-березні 2018 року – 22,3%), що дозволяє більш самостійно вирішувати місцеві проблеми розвитку;

вдалося покращити динаміку соціальних індикаторів:
реальна заробітна плата зросла в усіх регіонах, від 7,8% у Житомирській до 14,6% у Запорізькій області, і в цілому по Україні – на 10,9% (у січні-березні 2018 року – на 10,7%);

обсяги заборгованості з виплати заробітної плати скоротились у 15 регіонах; у всіх регіонах зменшуються показники рівня безробіття населення.

II. Результати моніторингу за напрямками

Напрямок «**ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ**» включає 7 показників, які характеризують стан розвитку реального сектору економіки (промисловість, сільське господарство, будівництво) та рівень цін на споживчому ринку.

У січні-березні 2019 року розвиток більшості регіонів за цим напрямком характеризувався позитивною динамікою у сферах сільськогосподарського виробництва та виробництва будівельної продукції більшості регіонів, а також уповільненням інфляційних процесів на споживчому ринку. В той же час, було зафіксовано негативну динаміку у сфері промислового виробництва.

За підсумками I кварталу 2019 року **обсяги промислового виробництва** в Україні зменшилися на 0,9% (у січні-березні 2018 року спостерігалось зростання на 2,9%).

Зменшення обсягів виробництва промислової продукції за підсумками січня-березня 2019 року спостерігалось у 14 регіонах, від -0,1% у Миколаївській до -18,0% у Хмельницькій областях. Крім Хмельницької, найбільше скорочення обсягів зафіксовано у Житомирській області (-7,7%), Львівській (-6,3%), Івано-Франківській (-5,9%) та Чернігівській (-5,0%) областях.

Зменшення обсягів виробництва у січні-березні 2019 року проти показників січня-березня 2018 року відбулося за такими напрямками промислової діяльності¹ як:

➤ **переробна промисловість**, де обсяги виробництва продукції скоротилися в цілому по Україні на 0,8% (у I кварталі 2018 року зросли на 3,4%) через проведення ремонтних робіт на окремих видах виробництва, введення Російською Федерацією (наприкінці 2018 року) заборони на ввезення окремих видів машинобудівної продукції українського походження, а також високу конкуренцію з боку іноземних аналогів (за даними ДФС за 3 міс. 2019 року імпорт гр. 84-90 “машини, устаткування та транспорт” зріс майже у 6 разів).

Негативна динаміка виробництва продукції переробної промисловості спостерігалася у 14 регіонах (у січні-березні 2018 року – у 9 регіонах). Найбільше падіння виробництва у переробній промисловості серед регіонів спостерігалось у Хмельницькій (-15,1%), Івано-Франківській (-12,4%) та Миколаївській (-9,4%) областях.

Зменшення обсягів виробництва спостерігалось в більшості основних видів переробної промисловості, а саме у:

– **текстильному виробництві, виробництві одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів** по Україні обсяги зменшилися на 11,4% (у січні-березні 2018 року – зросли на 0,3%). Серед основних видів діяльності галузі зменшилися текстильне виробництво на 8,4%; виробництво одягу – на 9,4%; шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів – на 22,7%.

¹ інформація надана без показників Луганської області, по якій статистичні дані по видам промислової діяльності відсутні

Негативну динаміку виробництва продукції текстильної промисловості було зафіксовано у 21 регіоні (у січні-березні 2018 року – у 17 регіонах). Найбільше скорочення спостерігалось у Чернівецькій (-44,3%), Херсонській (-31,5%), Івано-Франківській (-29,7%) областях. Загалом серед регіонів скорочення обсягів виробництва у текстильній промисловості на понад 20% було зафіксовано в 4 регіонах, від 10% до 20% - в 7 регіонах.

Зростання виробництва продукції текстильної промисловості у січні-березні 2019 року спостерігалось лише в Одеській (+23,2%), Запорізькій (+22,9%) та Вінницькій (+6,6%) областях.

– **виготовленні виробів з деревини, виробництві паперу та поліграфічній діяльності** в цілому по Україні виробництво скоротилося на 5,1% (порівняно із зростанням обсягів виробництва у січні-березні 2018 року на 8,7%). Серед основних видів діяльності галузі зменшилися обсяги виробництва паперу та паперових виробів (на 11,4%); поліграфічної діяльності, тиражування записаної інформації (на 16,7%).

Скорочення обсягів виробництва у деревообробній та поліграфічній діяльності було зафіксовано в 15 регіонах (у січні-березні 2018 року – в 6 регіонах), з найбільшим зменшенням у Чернігівській (-23,1%), Сумській (-22,0%) областях та м. Києві (-23,8%).

Збільшилося виробництво продукції галузі у 9 регіонах: від +1,8% в Одеській до у понад 1,6 раза у Вінницькій областях.

- **виробництві коксу, продуктів нафтоперероблення** обсяги виробництва по Україні зменшилися на 4,2% (проти зростання у січні-березні 2018 року на 4,7%), у тому числі: у Полтавській (-11,2%), Донецькій (-6,8%), Запорізькій (-5,9%) та Дніпропетровській (-0,4%) областях. На загальний негативний результат вплинуло, насамперед, зменшення обсягів виробництва продуктів нафтоперероблення на 6,6% та коксу та коксопродуктів - на 3,5%.

У Харківській області виробництво продукції нафтококової промисловості збільшилося на 2,9%.

– **виробництві хімічних речовин і хімічної продукції** загальне зменшення по Україні склало -9,3% (проти зростання у січні-березні 2018 року на 49,6%). Серед основних видів продукції хімічної промисловості відбулось скорочення виробництва основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах (на 13,3%); мила та мийних засобів, засобів для чищення та полірування, парфумних і косметичних засобів (на 9,3%).

Серед регіонів виробництво продукції хімічної промисловості зменшилося у 15 регіонах (у січні-березні 2018 року – у 9 регіонах). Найбільше падіння виробництва було зафіксовано в Одеській (-73,6%) та Хмельницькій (-63,8%) областях.

Нарощення обсягів виробництва у хімічній галузі спостерігалось у 9 регіонах: від +0,5% у Дніпропетровській до +64,5% у Волинській областях.

– **машинобудуванні, крім ремонту і монтажу машин і устаткування** виробництво по Україні впало на 5,6% (у січні-березні 2018 року зросло на 8,8%), що значною мірою зумовлено високою базою порівняння, конкуренцію з боку іноземних аналогів (за даними ДФС за 3 міс. 2019р. імпорт гр. 84-90 “машини та устаткування” за виключенням гр. 87 “засоби наземного транспорту” зріс на 7,4% до відповідного періоду попереднього року), введенням Російською Федерацією (наприкінці 2018 р.) заборони на ввезення окремих видів машинобудівної продукції українського походження. Серед основних видів машинобудування в Україні зменшилося виробництво електричного устаткування (на 31,0%); автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів (на 20,4%).

Негативна динаміка виробництва продукції галузі машинобудування спостерігалася у 17 регіонах (у січні-березні 2018 року зменшення відбулося у 8 регіонах). Найбільше скорочення було зафіксовано у Хмельницькій (-25,8%), Рівненській (-22,1%), Чернігівській (-20,7%) та Херсонській (-20,4%) областях.

Збільшення обсягів виробництва у машинобудуванні спостерігалось у 7 регіонах: від +0,8% у Запорізькій до у майже 1,6 раза у Чернівецькій областях.

➤ **постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря** зменшення виробництва по Україні становило -3,7% (проти нарощення у січні-березні 2018 року, яке склало 2,0%) через зменшення попиту на тлі теплих погодних умов у березні (виробництво електроенергії зменшилося на 8,2% до відповідного періоду попереднього року) та продовження ремонтів технологічного обладнання на електростанціях.

Скорочення виробництва спостерігалось у 18 регіонах (у січні-березні 2018 року – у 7 регіонах), з яких найбільше падіння було зафіксовано у Львівській (-5,7%) та Хмельницькій (-24,6%) областях.

Нарощення обсягів виробництва у галузі спостерігалось у Рівненській (+41,0%), Миколаївській (+22,4%), Херсонській (+17,0%), Сумській (+3,1%), Київській (+0,8%) областях та м. Києві (+5,3%).

Збільшення обсягів виробництва промислової продукції спостерігалось у 10 регіонах (у січні-березні 2018 року – у 15 регіонах): від 0,5% у Тернопільській до 20,3% у Рівненській області. Також суттєво наростили обсяги промислового виробництва підприємства Вінницької (на 12,0%), Закарпатської (на 5,9%), Херсонської (на 4,4%) та Дніпропетровської (на 3,0%) та областей. У Полтавській області обсяги виробництва у січні-березні 2019 року залишилися на рівні відповідного періоду 2018 року.

Серед напрямів промислової діяльності зростання виробництва спостерігалось у **добувній промисловості і розробленні кар'єрів**, де виробництво продукції збільшилося в цілому по Україні на 0,8% (у січні-березні 2018 року – на 2,3%) за рахунок нарощування кількості робіт з інтенсифікації видобутку на діючій ресурсній базі (зокрема, сирої нафти та природного газу) та часткового покращення зовнішньої кон'юнктури на ринках металевих руд (у січні-березні 2019 року зростання світових цін на залізну руду на 11,9% до відповідного періоду 2018

року). Серед основних видів діяльності у добувній промисловості зросло добування кам'яного та бурого вугілля (на 7,2%); сирової нафти та природного газу (на 5,1%).

Нарощення обсягів виробництва у добувній промисловості у I кварталі 2019 року зафіксовано у 12 регіонах (за підсумками січня-березня 2018 року – у 15 регіонах), з найбільшим приростом в Одеській області (у майже 3,7 раза).

У 9 регіонах, де обсяги виробництва у галузі зменшилися, їх скорочення варіювало від -0,1% у Запорізькій до -47,6% у Київській областях.

Серед **основних видів переробної промисловості збільшення обсягів виробництва** відбулося у:

– **виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів**, де приріст по Україні склав +2,3% (у січні-березні 2018 року обсяги харчової промисловості зменшилися на 2,8%) внаслідок високого споживчого та зовнішнього попиту з урахуванням диверсифікації ринків збуту. Серед основних видів виробництва харчової галузі відбулось збільшення обсягів виробництва саме харчових продуктів (на 2,2%); напоїв (на 9,2%).

Позитивна динаміка виробництва продукції харчової промисловості мала місце у 14 регіонах (у I кварталі 2018 року – у 9 регіонах), із найбільшим приростом у Чернівецькій (+30,6%) та Кіровоградській (+19,4%) областях.

У 10 регіонах спостерігалось зменшення виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (від -0,7% у Рівненській до -23,9% у Хмельницькій).

– **виробництві основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів** обсяги виробництва по Україні в цілому збільшилися на 12,5% (у січні-березні 2018 року приріст склав +2,3%) в умовах стабільного внутрішнього попиту.

Збільшення виробництва фармацевтичної продукції зафіксовано у 4 регіонах (у січні-березні 2018 року – у 5 регіонах): Черкаській (+32,2%), Вінницькій (+8,5%), Житомирській (+1,2%) областях та м. Києві (+5,3%).

Зменшення обсягів виробництва відбулось у 5 регіонах: Харківській (-22,2%), Сумській (-11,9%), Львівській (-10,1%), Кіровоградській (-6,8%), Київській (-5,9%) областях.

– **металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, крім машин і устаткування** приріст по Україні в цілому склав +0,3% (у січні-березні 2018 року обсяги виробництва зросли на 3,2%) за рахунок внутрішнього інвестиційного та зовнішнього попиту. Серед основних видів металургійної діяльності, збільшилися обсяги виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування (на 2,4%).

Нарощення обсягів виробництва у металургійній галузі спостерігалось у 13 регіонах (у січні-березні 2018 року – у 18 регіонах), з найбільшим приростом у Вінницькій (у понад 1,8 раза), Тернопільській та Чернігівській (майже у 1,5 раза у кожній) областях.

Зменшення обсягів виробництва металургійної продукції мало місце у 11 регіонах: від -2,3% у Донецькій до -37,2% в Івано-Франківській областях.

– *виробництві гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції* по Україні зростання виробництва становило +4,0% (у січні-березні 2018 року скорочення становило -4,8%) за рахунок високого внутрішнього попиту з боку суміжних галузей інвестиційного спрямування, у т. ч. будівництва. Серед основних видів діяльності в галузі збільшилося виробництво гумових і пластмасових виробів (на 1,4%); іншої неметалевої мінеральної продукції (на 5,5%).

Нарощення виробництва продукції спостерігалось у 16 регіонах (у січні-березні 2018 року – у 5 регіонах). Найбільший приріст було зафіксовано в Кіровоградській (+37,7%), Вінницькій (+35,3%) та Львівській (+25,3%) областях.

Зменшення виробництва неметалевої продукції спостерігалось у 8 регіонах: від -1,5% у Закарпатській і Миколаївській (у кожній) до -17,8% у Черкаській.

Всього по Україні за підсумками I кварталу 2019 року було реалізовано промислової продукції (товарів, послуг) без ПДВ та акцизу на суму 654,8 млрд. гривень. **Обсяг реалізованої промислової продукції на одну особу** в середньому по Україні у січні-березні 2019 року становив 15490,2 гривень, що на 4,7% більше, ніж за 3 місяці 2018 року (14789,7 гривень).

При цьому, територіальна диспропорція щодо обсягів реалізованої промислової продукції на одну особу зросла проти січня-березня 2018 року (11,7 раза) і склала 12,3 раза (максимальне значення спостерігалось у Дніпропетровській області – 37695,2 грн., мінімальне у Луганській області – 3053,3 грн.).

За підсумками січня-березня 2019 року продовжено позитивну динаміку по Україні щодо **обсягу виробництва сільськогосподарської продукції** – зростання на 3,4% (у I кварталі 2018 року – зменшення на 0,5%).

За звітний період обсяги виробництва продукції збільшилися у 15 регіонах в межах від 0,4% в Чернігівській до 16,2% у Вінницькій області. Обсяги виробництва також суттєво збільшилися у Львівській (на 12,6%), Харківській (на 8,9%), Черкаській (на 7,1%) та Луганській (на 6,3%) областях. У Сумській області обсяги виробництва у січні-березні 2019 року залишилися на рівні відповідного періоду 2018 року.

Зменшення обсягу виробництва валової продукції сільського господарства за січень-березень 2019 року в порівнянні з I кварталом 2018 року зафіксовано у 8 регіонах: від -0,2% у Полтавській до -6,3% у Херсонській області.

Основними причинами виникнення негативних тенденцій в звітному періоді були:

- обмеження доступу товаровиробників до кредитних ресурсів;
- подорожчання матеріально-технічних ресурсів;
- низькій рівень купівельної спроможності населення;
- захворювання свиней на африканську чуму (спостерігається тенденція до зменшення виникнення випадків АЧС порівняно з відповідним періодом 2018 року).

Обсяг виробництва валової продукції сільського господарства у розрахунку на одну особу сільського населення у січні-березні 2019 року по Україні дорівнював 1208 грн., що на 4,3% перевищувало відповідний показник 2018 року (1158 грн.).

Найвищі показники обсягу виробництва валової продукції сільського господарства у розрахунку на одну особу сільського населення за січень-березень 2019 року зафіксовано у Черкаській (2782 грн.), Вінницькій (2441 грн.), Київській (2108 грн.), Дніпропетровській (2018 грн.) та Полтавській (1738 грн.) областях.

Загалом обсяг виробництва валової продукції сільського господарства у розрахунку на одну особу сільського населення за січень-березень 2019 року в порівнянні з відповідним періодом попереднього року:

збільшено в 17 областях, найбільше в: Вінницькій (на 17,9%), Львівській (на 13,0%), Харківській (на 10,4%), Черкаській (на 8,8%), Луганській (на 7,6%) та Тернопільській (на 5,9%) областях;

зменшено у 7 областях: Херсонській (на 5,3%), Запорізькій (на 4,2%), Одеській (на 4,1%), Миколаївській (на 3,2%), Київській і Рівненській (на 1,1%) та Волинській (на 1,0%) областях.

За підсумками січня-березня 2019 року у 22 регіонах спостерігалось збільшення **обсягу виробництва будівельної продукції**, від 0,6% у Закарпатській області до 2,2 раза у Кіровоградській, і в цілому по Україні зростання склало 24,3% (у I кварталі 2018 року – на 3,3%).

В розрізі регіонів найбільше зростання обсягу будівельної продукції, крім Кіровоградської області, зафіксовано у Чернігівській (у 2,2 раза), Сумській (у 1,8 раза), Вінницькій (на 59,5%) та Донецькій (на 49,7%) областях.

Негативну динаміку щодо виробництва будівельної продукції за підсумками 3 місяців 2019 року зафіксовано у 3 регіонах: Запорізькій (на 1,0%), Чернівецькій (на 5,0%) та Рівненській (на 5,9%) областях.

У березні 2019 року по відношенню до грудня 2018 року **ситуація на споживчому ринку в усіх регіонах** характеризувалася зростанням цін. Так, середній індекс споживчих цін по Україні становив 102,4% (у березні 2018 року зростання становило 3,5%).

У регіональному розрізі індекс споживчих цін варіював від 101,7% у Закарпатській області до 103,3% у Харківській та м. Києві.

В цілому у березні 2019 року по відношенню до грудня 2018 року у регіонах серед товарів і послуг зросли ціни на:

зв'язок – від +3,5% у Львівській до +10,0% в Одеській областях (по Україні – на 6,3%);

продукти харчування та безалкогольні напої – від +2,3% у Тернопільській до +4,6% у Херсонській областях (по Україні – на 3,4%);

житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива – від +0,5% у Закарпатській та Одеській областях до +10,4% у м. Києві. По Україні ціни зросли

на 3,4%;

алкогольні напої, тютюнові вироби – від +2,2% у Сумській до +5,2% у Кіровоградській областях (по Україні – на 3,3%);

одяг і взуття – від +0,1% у Житомирській до +6,4% у Полтавській областях (по Україні – на 2,5%). Зниження цін відбулося Миколаївській (на 1,4%), Луганській (на 0,9%), Кіровоградській (на 0,4%), Черкаській (на 0,3%) областях. В Івано-Франківській та Чернівецькій областях ціни залишилися на рівні грудня 2018 року;

ресторани та готелі – від +0,7% у Вінницькій до +4,4% у Кіровоградській та Херсонській областях (по Україні – на 2,2%);

освіту – від +0,1% у Вінницькій до +10,2% у Чернігівській областях (по Україні – на 1,9%);

охорону здоров'я – від +0,1% у Чернівецькій до +3,2% у Черкаській областях (по Україні – на 1,9%);

відпочинок і культуру – від +0,2% у Рівненській до +4,7% у Донецькій областях (по Україні – на 1,7%). Зниження цін відбулося у Херсонській (на 1,7%) та Кіровоградській (на 0,6%) областях. В Одеській області ціни залишилися на рівні грудня місяця попереднього року;

предмети домашнього вжитку, побутову техніку та поточне утримання житла – від +0,2% у Рівненській до +2,3% у Житомирській областях (по Україні – на 0,4%). Зниження цін спостерігалось у Черкаській (на 2,2%), Дніпропетровській (на 1,3%), Закарпатській (на 0,9%), Вінницькій (на 0,8%), Хмельницькій (на 0,3%), Чернігівській (на 0,2%), Миколаївській (на 0,1%) областях та м. Києві (на 0,4%);

Водночас у березні 2019 року проти грудня 2018 року зменшилися **ціни на транспорт** – від -3,8% у Миколаївській області до -0,1% у м. Києві (по Україні – на 1,3%). Зростання цін було зафіксовано у Харківській (+3,8%) та Кіровоградській (+0,3%) областях.

Загалом, споживча інфляція упродовж січня-березня 2019 року становила 2,4% і порівняно з попередніми роками була найнижчою (у січні-березні упродовж 2016-2018 років споживчі ціни, за розрахунками Мінекономрозвитку, зростали у середньому на 3 %). У звітному періоді споживча інфляція була сформована крім сезонного чинника (подорожчання продуктів харчування) також певним впливом адміністративної складової формування цін (відбулося підвищення тарифів на окремі комунальні послуги, зв'язок).

Напрямок **«ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА СПІВПРАЦЯ»** включає 5 показників, які характеризують ситуацію із залученням в економіку регіонів інвестиційних ресурсів та стан зовнішньої торгівлі товарами (експорт).

Висока позитивна динаміка капітальних інвестицій за підсумками 2017-2018 років, що була сформована в умовах поживлення виробничої діяльності підприємств, позитивних фінансових результатів у більшості видів економічної діяльності, поліпшення ділових очікувань та поступового послаблення

інвестиційних ризиків на тлі відносної макрофінансової стабілізації та продовження процесів реформування, мала своє продовження і у січні-березні 2019 року.

Так, у I кварталі 2019 року підприємствами та організаціями країни за рахунок усіх джерел фінансування було освоєно майже 108,3 млрд. грн. капітальних інвестицій.

Індекс капітальних інвестицій за звітний період становив 117,8% проти 137,4% у січні-березні 2018 року. Збільшення обсягів освоєних капітальних інвестицій спостерігалось у 15 регіонах (у I кварталі 2018 року – у 23 регіонах). Найбільше обсяги капітальних інвестицій зросли у Херсонській (у 2,4 раза), Волинській (у 1,7 раза), Київській (на 54,7%), Дніпропетровській (на 42,8%) та Полтавській (на 32,7%) областях.

Зменшення обсягу освоєних капітальних інвестицій мало місце у 10 регіонах: від -2,9% у Черкаській до -29,9% у Рівненській областях.

Обсяг капітальних інвестицій на одну особу в середньому по Україні у січні-березні 2019 року становив 2527,1 гривень. При цьому, територіальна диспропорція щодо обсягів капітальних інвестицій на одну особу зменшилася проти січня-березня 2018 року (70,8 раза) і склала 63,1 раза (максимальне значення у січні-березні 2019 року спостерігалось у м. Києві – 12785,8 грн., мінімальне у Луганській області – 206,6 грн.).

За січень-березень 2019 року **обсяг прямих іноземних інвестицій** (акціонерного капіталу з урахуванням переоцінки, утрат та перекваліфікації), залучених в економіку України, збільшився з початку року на 0,1% або 45,5 млн. дол. США (у I кварталі 2018 року – на 3,6%), і станом на 01.04.2019 з початку інвестування їх загальний обсяг склав понад 32,9 млрд. дол. США.

Позитивна динаміка щодо нарощення обсягу прямих іноземних інвестицій спостерігалася у 20 регіонах. Варіація приросту серед регіонів склала від +0,02% у Дніпропетровській до +11,6% у Чернівецькій областях.

Скорочення обсягу прямих іноземних інвестицій до початку поточного року спостерігалось у 5 регіонах, від -0,4% у Рівненській області та м. Києві до -1,9% у Івано-Франківській області.

Станом на 01.04.2019 **на одну особу** в середньому по Україні припадало 781,9 дол. США **прямих іноземних інвестицій**, що на 1% більше, ніж станом на 01.04.2018 (774,0 дол. США). Територіальна диспропорція за цим показником зменшилася проти відповідного періоду 2018 року (132,5 раза) і склала 109,3 раза (максимальне значення спостерігалось у м. Києві – 6001,7 дол. США, мінімальне у Чернівецькій області – 54,9 дол. США).

Динаміка зовнішньої торгівлі на початку 2019 року в цілому була позитивною внаслідок зростання цін на світових ринках на певну продукцію українського експорту внаслідок чого обсяг **експорту товарів** збільшився на 7,4%. Найбільша питома вага в експорті товарів спостерігалась за групами товарів “Продовольчі товари та сировина для їх виробництва” та “Чорні й кольорові

метали та вироби з них”. Загалом у січні-березні 2019 року підприємствами України було експортовано товарів на суму 12273,2 млн. дол. США.

Серед регіонів збільшення обсягу експорту товарів за підсумками I кварталу 2019 року спостерігалось у 16 регіонах (у січні-березні 2018 року – позитивна динаміка щодо нарощення експортування товарів була зафіксована у 19 регіонах). Найбільше зростання товарних експортних операцій відбулося у Кіровоградській (+35,7%), Черкаській (+30,3%) областях.

Обсяг експорту товарів у розрахунку на одну особу населення по Україні в цілому становив 291,3 дол. США, що на 21,4 дол. США (або на 7,9%) більше ніж у січні-березні 2018 року (269,9 дол. США).

Найбільші показники продемонстрували м. Київ та Дніпропетровська область, де на кожного мешканця припадало відповідно 1032,5 дол. США та 626,8 дол. США; найменші – Луганська та Херсонська області (відповідно 24,3 дол. США та 64,7 дол. США). При цьому, у січні-березні 2019 року територіальна диспропорція збільшилася проти відповідного періоду 2018 року (37,4 раза) і становила 42,5 раза.

Продовжувалась тенденція зростання обсягів зовнішньої торгівлі до країн ЄС: обсяги експорту товарів до країн ЄС зросли на 3,4% і склали 5241,1 млн. дол. США (питома вага в загальному обсязі експорту товарів склала 42,7%).

Напрямок **«ФІНАНСОВА САМОДОСТАТНІСТЬ»** включає 3 показники, які характеризують динаміку росту доходів місцевих бюджетів та стан погашення податкового боргу.

Розпочата чотири роки тому бюджетна децентралізація значно покращила фінансову спроможність місцевих бюджетів.

У січні-березні 2019 року **доходи місцевих бюджетів** (без трансфертів) зросли по відношенню до відповідних показників січня-березня 2018 року в усіх регіонах, в межах від 10,7% у Черкаській області до 23,8% у Донецькій, і в середньому по Україні показник приросту склав 17,6% (у I кварталі 2018 року – 22,3%).

Окрім Донецької області, доходна частина місцевих бюджетів значно зросла у Львівській (+21,9%), Київській (+21,7%), Вінницькій (+20,4%) та Дніпропетровській (+20,3%) областях.

Найбільший обсяг **доходів місцевих бюджетів у розрахунку на одну особу населення** регіону у I кварталі 2019 року зафіксовано у м. Києві (3,5 тис. грн.), Дніпропетровській (2,2 тис. грн.), Київській та Полтавській (2,0 тис. грн.), Запорізькій та Харківській (1,7 тис. грн.) областях, а найменший – у Чернівецькій (0,8 тис. грн.), Закарпатській та Тернопільській (0,9 тис. грн.), Івано-Франківській, Рівненській та Херсонській (1,0 тис. грн.) областях.

В той же час, спостерігається зростання **податкового боргу за грошовими зобов'язаннями платників податків**. За підсумками січня-березня 2019 року загальний обсяг податкового боргу в цілому по Україні збільшився на 5,7% (у січні-березні 2018 року – на 0,8%).

Зростання податкового боргу зафіксовано у всіх регіонах, крім Житомирської області (скорочення на 0,4%), а у січні-березні 2018 року – у 23 регіонах. Найвищі темпи росту податкового боргу спостерігались у Запорізькій (33,6%), Кіровоградській (24,5%), Закарпатській (17,4%), Хмельницькій (11,9%) та Чернігівській (11,7%) областях.

Напрямок **«ЕФЕКТИВНІСТЬ РИНКУ ПРАЦІ»** включає 4 показники, які комплексно характеризують ситуацію щодо безробіття та зайнятості населення, динаміку росту реальної заробітної плати та стан погашення заборгованості з її виплати.

Довідково: показник щодо обсягу заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги виключено з переліку показників оцінки на підставі листа Держстату від 13.06.2016 № 10.3-15/107-16.

За підсумками січня-грудня 2018 року **рівень безробіття населення** у віці 15-70 років (за методологією МОП) по Україні склав 8,8%, що на 0,7 в. п. нижче, ніж у січні-грудні 2017 року (9,5%).

Позитивна тенденція щодо зменшення рівня безробіття (у порівнянні з відповідними показниками січня-грудня 2017 року) мала місце у всіх регіонах, серед яких найбільше у: Рівненській (на 1,9 в. п.), Луганській і Тернопільській (на 1,5 в. п.), Волинській (на 1,1 в. п.) та Одеській (на 0,9 в. п.) областях.

Найнижчий рівень безробіття зафіксовано у Харківській (5,3%), Київській (6,3%), Одеській (6,4%), Львівській (6,9%) областях та м. Києві (6,2%), а найвищий – у Луганській (15,1%), Донецькій (14,0%), Кіровоградській (11,6%), Волинській (11,4%), та Полтавській (11,2%) областях.

Рівень зайнятості населення відповідно збільшився на 1 в. п., і за підсумками січня-грудня 2018 року цей показник в середньому по країні склав 57,1% (у січні-грудні 2017 року – 56,1%).

Найвищий рівень зайнятості зафіксовано у м. Києві (62,6%), Харківській (61,4%), Дніпропетровській (58,6%), Київській (58,5%) та Сумській (58,4%) областях, а найнижчий у Волинській (49,5%), Донецькій (50,0%), Тернопільській (52,7%), Кіровоградській та Закарпатській (54,5%) областях.

Протягом січня-березня 2019 року заробітна плата зростала вищими темпами, ніж ціни в Україні. Так, за 3 місяці 2019 року **реальна заробітна плата** зросла на 10,9% (у січні-березні 2018 року – на 10,7%). Така динаміка була характерною для усіх регіонів, і у регіональному розрізі збільшення рівня реальної заробітної плати коливалося в межах від 7,8% у Житомирській до 14,6% у Запорізькій області.

Крім Запорізької області, значне зростання реальної заробітної плати зафіксовано у Миколаївській (на 14,5%), Вінницькій (на 13,6%), Полтавській (на 13,0%) та Дніпропетровській (на 12,9%) областях.

Співвідношення суми заборгованості з виплати заробітної плати станом на 1 квітня 2019 року до **фонду оплати праці** за квітень 2019 року зменшилось на

0,5 в. п. порівняно з показником станом на 1 квітня 2018 року (3,6%) і становило 3,1%.

Зменшення суми заборгованості з виплати заробітної плати по відношенню до фонду оплати праці (у порівнянні з показниками станом на 01.04.2018) мало місце у 15 регіонах, і найнижчі значення цього показника зафіксовано у Чернівецькій (0,03%), Закарпатській (0,2%), Житомирській (0,4%), Хмельницькій (0,5%), Вінницькій, Кіровоградській і Рівненській (0,7%) областях.

Найбільшу суму заборгованості по відношенню до місячного фонду оплати праці мають Луганська (54,8%), Сумська (18,0%), Донецька (10,9%), Харківська (5,7%) та Миколаївська (4,5%) області.

Оцінка соціально-економічного розвитку за напрямом **«РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ»** проводилась за 3 показниками, що характеризують ситуацію у сфері житлового будівництва та обсяг вантажообороту автомобільного та залізничного транспорту.

За підсумками січня-березня 2019 року, порівняно з відповідним періодом 2018 року, спостерігалось збільшення на 32,3% **обсягу прийнятого в експлуатацію житла** (у I кварталі 2018 року – збільшення на 3,1%).

Збільшення обсягу будівництва житла спостерігалось у 21 регіоні, серед яких найбільше у Чернівецькій (у 4,6 рази), Тернопільській (у 3,1 рази), Івано-Франківській (у 2,8 рази) та Миколаївській (у 2,4 рази) областях.

Негативна динаміка зменшення обсягу прийнятого в експлуатацію житла мала місце у 4 регіонах, від -2,2% у Одеській до -42,6% у Харківській області (у I кварталі 2018 року – у 14 регіонах).

Оцінка **обсягів вантажних перевезень автомобільним та залізничним транспортом** свідчить про збільшення у звітному періоді обсягів перевезень по Україні в цілому на 0,3%, порівняно з січнем-березнем 2018 року.

Збільшення обсягів вантажних перевезень зафіксовано у 17 регіонах, серед яких найбільше у м. Києві (на 37,2%), Луганській (на 29,2%), Херсонській (на 23,7%), Івано-Франківській (на 14,0%) та Чернівецькій (на 11,9%) областях.

Скорочення обсягу вантажообороту спостерігалась у 7 регіонах України. Найбільше показники знизились у Тернопільській (на 31,7%), Вінницькій (на 12,9%), Хмельницькій (на 10,3%), Львівській та Харківській (на 8,5%) областях.

Напрямок **«ВІДНОВЛЮВАНА ЕНЕРГЕТИКА ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ»** включає 4 показники, які характеризують стан впровадження заходів з енергоефективності та використання відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива.

Впровадження заходів, спрямованих на енергозбереження та підвищення енергоефективності, є одним з пріоритетних питань для забезпечення енергетичної незалежності та національної безпеки нашої країни протягом останніх чотирьох років.

За підсумками січня-березня 2019 року **частка оснащення багатоквартирних житлових будинків побутовими приладами обліку**

теплової енергії дещо скоротилась, і склала 79,2% проти 80,0% у I кварталі 2018 року.

Довідково: З кінця 2018 року відповідно до Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» Держенергоефективності здійснює моніторинг стану оснащеності вузлами комерційного обліку, під час якого ураховуються усі житлові будівлі під'єднані до зовнішніх інженерних мереж централізованого теплопостачання, тоді як раніше здійснювався моніторинг тільки багатоквартирних житлових будинків.

В наслідок цього у 2019 році по Україні збільшилась кількість будинків, які підключені до централізованої системи теплопостачання та підлягають оснащенню, на 2598 од. або 3,1%.

Найвищий показник щодо оснащення багатоквартирних житлових будинків побудинковими приладами обліку теплової енергії спостерігається у Черкаській області (98,0%). Також високій рівень оснащення приладами обліку теплової енергії за підсумками звітного періоду зафіксовано у Миколаївській (97,9%), Хмельницькій (93,5%), Вінницькій (93,0%) та Харківській (89,4%) областях, а найнижчий – у Тернопільській (15,5%), Луганській (37,1%), Кіровоградській (44,7%), Донецькій (53,4%) та Волинській (59,5%) областях.

У I кварталі 2019 року найбільшу частку сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива в регіонах від загальної потужності котелень регіону зафіксовано у Кіровоградській (27,3%), Харківській (25,9%), Тернопільській (25,5%), Волинській (22,0%) та Житомирській (20,9%) областях, і в середньому по Україні цей показник становив 14,8% (у січні-березні 2018 року – 12,1%).

Найнижче значення цього показника спостерігалось у м. Києві (0%), Луганській (0,4%), Донецькій (0,6%), Запорізькій (3,0%) та Одеській (3,5%) областях.

III. ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

З метою створення умов для подальшого динамічного, збалансованого розвитку регіонів України пропонується:

Рекомендувати обласним та Київській міській державній адміністраціям:

1. Забезпечити розгляд результатів оцінки соціально-економічного розвитку регіонів за січень-березень 2019 року, які розміщені на веб-сайті Мінрегіону, на засіданнях колегій обласних та Київської міської держадміністрацій, та за результатами розгляду підготувати пропозиції щодо шляхів вирішення проблемних питань, що гальмують розвиток регіонів.

2. Підготувати пропозиції для розгляду відповідними місцевими радами щодо актуалізації (у разі необхідності) завдань та заходів регіональних стратегій розвитку та планів їх реалізації з урахуванням останніх тенденцій соціально-економічного розвитку регіонів та очікуваного впливу зовнішніх чинників.

3. Забезпечувати під час проведення конкурсних відборів інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок

коштів державного фонду регіонального розвитку, та розподілу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій, розгляд таких проектів, що розроблені на основі плану заходів з реалізації відповідної регіональної стратегії розвитку та спрямовані на розвиток регіону, зокрема, на покращення ситуації за тими напрямками, де регіон зайняв відповідно останні місця за результатами рейтингової оцінки.

4. Вжити заходи, спрямовані на стабілізацію та розвиток галузі тваринництва регіону, зокрема шляхом збільшення фінансування та ефективного використання коштів на підтримку розвитку галузі тваринництва за рахунок місцевих бюджетів.

5. Сприяти:

організації роботи з реалізації інвестиційних проектів у галузях тваринництва, рослинництва, харчової і переробної промисловості;

модернізації і оновлення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств;

створенню умов для розвитку скотарства в господарствах населення шляхом утворення сімейних ферм та об'єднання селян в сільськогосподарські кооперативи;

розвитку інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції;

розвитку підприємництва в сільській місцевості і співпраці з об'єднаними територіальними громадами та сільськими громадами.

6. З метою забезпечення підвищення рівня фінансової забезпеченості місцевих бюджетів, їх збалансованості та своєчасного фінансування запланованих видатків, насамперед, за захищеними видатками бюджету:

оптимізувати структуру штатної чисельності працівників у межах затверджених асигнувань на оплату праці, не допускати збільшення такої чисельності, крім випадків, пов'язаних з утворенням (реорганізацією) навчальних закладів, фінансування яких здійснюється за рахунок освітньої субвенції, та збільшенням кількості одержувачів відповідних послуг для задоволення суспільних потреб;

забезпечити проведення своєчасної та у повному обсязі оплати праці працівників бюджетних установ і розрахунків за енергоносії та комунальні послуги, які споживаються бюджетними установами, не допускаючи будь-якої заборгованості з таких виплат;

керівникам бюджетних установ утримувати чисельність працівників та здійснювати фактичні видатки на заробітну плату, включаючи видатки на премії та інші види винагород, матеріальну допомогу, лише в межах фонду заробітної плати;

забезпечити першочергове спрямування вільних залишків бюджетних коштів відповідних місцевих бюджетів на поліпшення харчування в комунальних навчальних закладах та закладах охорони здоров'я, а також придбання медикаментів комунальними закладами охорони здоров'я тощо;

забезпечити неухильне дотримання норм Бюджетного кодексу України щодо проведення в першочерговому порядку розрахунків за захищеними видатками;

здійснити інвентаризацію затверджених місцевими радами регіональних/місцевих програм та за результатами аналізу ефективності їх виконання підготувати у встановленому порядку пропозиції щодо скасування програм, бюджетне фінансування яких є недоцільним та не відноситься до повноважень місцевих рад;

активізувати претензійно-позовну роботу з ліквідації заборгованості зі сплати податків та зборів та роботу з платниками податків із виявлення та ліквідації шляхів мінімізації податкових зобов'язань, викриття схем ухилення від сплати платежів до бюджету тощо.

9. За участю відповідних місцевих рад опрацювати питання щодо:

розширення практики запровадження програм відшкодування частини вартості кредитів, залучених населенням та ОСББ/ЖБК на впровадження енергоефективних заходів на рівні районів та міст обласних центрів та обласного значення;

активізації інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо популяризації державної програми енергоефективності житлових будинків та місцевих програм серед населення із залученням регіональних та місцевих друкованих та електронних засобів масових інформації.

Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади

1. Проаналізувати результати оцінки соціально-економічного розвитку регіонів за січень-березень 2019 року, які розміщені на веб-сайті Мінрегіону, та забезпечити проведення аналізу негативних тенденцій розвитку відповідної сфери й прийняття оперативних управлінських рішень щодо вирішення проблемних питань.

2. Забезпечити ефективну співпрацю центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з подолання негативних тенденцій та вирішення найбільш гострих соціально-економічних проблем, зокрема шляхом:

проведення спільних засідань колегій, координаційних нарад (семінарів) з питань соціально-економічної та суспільно-політичної ситуації в Україні;

започаткування виїзних днів-приймалень міністерств та інших центральних органів виконавчої влади в регіонах з відвідування окремих районів та міст, розглядом заяв та скарг, прийомом громадян;

залучення представників місцевих органів виконавчої влади до складу робочих груп при опрацюванні проектів загальнодержавних нормативно-правових актів з питань регіонального розвитку та місцевого самоврядування;

започаткування спільних рубрик на своїх офіційних веб-сайтах для розміщення аналітичних оглядів спільної діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади з метою виявлення позитивного досвіду та його впровадження.

3. Вжити невідкладних заходів щодо забезпечення стабільної роботи підприємств, які мають стратегічне значення для розвитку регіональних економік,

зокрема тих, що допустили спад обсягів виробництва продукції або працюють збитково, мають значний обсяг заборгованості з виплати заробітної плати та податковий борг.
